

СЛОВА НА ДОРОГУ

М.Рильський

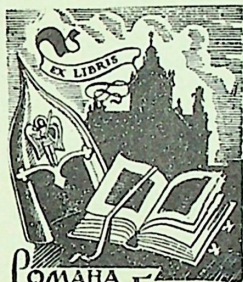
КРАСА І ДУМКА

ВИБІР З ТВОРІВ

Ч.10

Слова на дорогу

Ціна 3, -- РМ.

РОМАНА
ГЕНИК-
БЕРЕЗОВСЬКОГО

Максим Рильський

К Р А С А І Д У М К А

Вибір з творів

Фр. Генік-Березовський

Ч. 10.
1945

"...поетів досить,
А книжки, щоб читать, - кат-ма,
І надаремне серце просить
Хоч би... маленького Діма.

М.Рильський: С а ш к о .

Тексти віршів, крім зазначених у змісті зірков, подаємо на
основі видання: Максим Рильський ВИБРАНІ ПОЕЗІЇ 1918-1940.
Державне Літературне Видавництво, Київ 1940.

Краса і думка, дві сестри-близнята,
Давно на морі людському пливли.
Як наші предки вчилися ставати
На дві ноги, - вони, немов орли,
Вели змагання щире і завзяте,
Щоб вирвать нас із вікової мли, -
І Рим залізний потрясли плебеї
Огнем завзяття й молотом ідеї.

По-простому: в минулім є терни,
Але є також і вінки тернові,
Царі у зброї зради і війни
І бунтарі зі зброєю любові.
Хай же згадають дочки та сини,
Що їм будуюм підмурівок новий
Не тільки з цих поривів ясных,
Але і з давніх мислей золотих.

Краса ж, сестра з мінливими очима, -
Як давній Янус. Дит іржаву дала
Бона вдягає у прозорі рими,
У мармур лінній і писень кришталь, -
Або веде наш дух, як палігрима,
В прийдешню браму, що міцна, як сталь,
Та зв'язана вовіки ланцюгами
З минулими, іржавими літами.

Умій дивитися, людино, на людей!
Це ж не ляльки тобі і навіть не рослини!
Учися вірити, крещи в німх груди
Найкращі блискавки! Нехай крило орлине
На всесвіт шириться, кружляє і гуде!
Хай ноги стомлені ідуть на верховини!
Хай світ освітлиться похилим і сліпим!
Хай тиша степова лунає наче грім!

Красу описувать, жіночу поготів, -
Шкода і думати! На що вже романісти,
Старі Тургенєви, не залуєчи слів,
Малюють і ходу, і коси променисті,
І ніжки точені, і соболиних брів
Хвилясті лінії, очей свічки паристі, -
А марно трудяться, як марно власну тіль
Хотів би перегнать нетерпеливий кінь.

Краса не в лінях, не в тонах, не в поставі:
Це повів, риска це, це промінь здалеки,
Що раптом промайне і спалахне в уяві, -
Нараз освітливши події та віки, -
О! Це не стан гнучкий, не коси кучеряві, -
Це жест покірної чи гордої руки,
Це те, що сниться нам, розбуджуєчи зо сну,
Що радість нам дає і разом тугу млюсну!

Краса! Збагнув її - де сонце погасить!
Схилю є голови, стулим уста суворо,
І наймудріший там жай нікне і мовчить,
Де подив, як огонь розкриється вгору,
Де кризь метелицю одна-єдина мить
Горить розкритому, заслапленому зору,
Де ранив блискавка серця своїм мечем,
Де слізові радості мшавться в плачом!

Є на землі такі слова,
Що не старіють: буря й вітер,
Вода, і сонце, і трава -
Не тільки закарлючки літер,
Що підійшов собі та й вітер.
Лиш там, де вже душа німа,
Словам дим одгуку нема.

Ой, липо, липо, рясен цвіте
Стелися милому до ніг,
Щоб по цвіту йому ходити,
Уздомк земних його доріг,
Щоб пелюстків пахучих сніг
Спадав на волос кучерявий,
Студив чоло йому смагляве!

І слово, й тема - матер'ял,
Прозора одіж для ідей:
Людську любов, роботу, пал,
Горіння творчості тієї,
Що нас навчили Прометей,
Квітки в садах, мечі в боях,
Усе віддасмо в словах.

Ой, зілля, зілля да буйне,
Клонися милій в ноги білі,
Щоб ніжка тільки де ступне,
Стояла на пахучім зіллі,
Щоб серед крокосів та лілій,
В тремтінні літнього тепла
Вона як пастя розцвіла!

Весна! Весна на Україні!
Весна і скрізь чудесна річ, -
А отже вкладено людині
У серце щось таке, мов клич,
Що зміж усіх людських облич
Одно найбільш ми відзначаєм
Таке от саме й з рідним краєм.

Я пам'ятаю красний день,
Глибокі віддихи вологи,
Пахучі пелюстки вишень
У вогких коліях дороги,
І суміш сили та знемоги,
Таку властиву дням весни,
Таку щасливу, як вони.

Цвітуть бузки, садок біліє
І тихо ронить пелюстки.
Напівзабуте знову мріє,
Як помах милої руки.

І раптом схоплює на крила
Хвилясті співи журавлів,
І знов душі все, що любила,
Нагадує хвилястий спів.

Я пам'ятаю відра повні,
Що на коромислі твоїм,
Неначе в казці невимовній,
Гойдалися в ритмі чарівнім,
І очі, що сяяли всім,
Але, здавалось, лиш одному
Солодку обіцяли втому.

Я пам'ятаю - і забуть,
Хоч би й хотів, повік не зможу.
На все життя я взяв у путь
Ту весну світлу і погожу,
Ту дівчину, на пісню схожу,
І пісню, схожу на дівча,
І синій погляд за плеча.

У небі вітер кучерявий
Колише теплу блакить,
І на землі гойдає трави,
І затихає, й знов шумить,

ЧОВЕН

Пам'яті найбільшого епічного поета
нових часів - Алама Міцкевича.

Рибалка довго ходить по дібровах,
Де чорний дрізд у муравах шовкових
Шукає сплих, медових ягід,
Де ведмедиця полишає слід,
Одточуючи назурі об кору,
Де кляч прозоро б'є слід косогору
І рине, і дробиться по піску.
Там лист осик у вічному танку
Тремтить, і поривається, і лине
У височінь. Там горді верховини
Довгорукавих і густих ялин
Гудуть, і до соснових верховин
Схиляються для дружньої розмови.
Там розкидається шатро дубове,
~~Гостинне~~, ніби лицарський намет...
Чи диких бджіл густий, прозорий мед
Кривим ножем вирізує в дуплі він,
Чи, ніби грим, він кидється гнівен
На вовка, ворога його отар?
Чи трав шукає й корінців для чар,
Готуючи на ворога напої?
Ні ратища, ні лука, - тільки й зброї,
Що біля крайки вузької в сить
~~Сохира гостра~~, що як дзвін дзвенить.

Байдуже топче він червогі смолки
І козельці, що золотої голки
Та заплочі золотої слід
Нагадують. Не сарниних копит
Шукає він одбитків серед моху,
Де віє вогкість, немов із льоху;
Не викликає він піснею дівчат,
Що ягоди збирають, до дриад
Подібні станом та лицем смуглявим
Та сміхом переливчато-лукавим.
Не ставить він і пасток на кущі
І срібнокрилих не чатує птиць,
Розвидавши серед кущів тернових.
Зрадливу сітку із ниток шовкових.
Обходячи високі дерева,
То головою в росдумі кива,
То одійде і щось під ніс мугмче,
Немов клятьби шепоче таємниці,
То підійде, то по корі дзвенить
Тяжким обухом - і слід верховить
Луна йому сто раз однодіає,
Тетеруків полохавчи зграї.
І довго ходить мовчазний рибак,
Аж врешті там, де крає густий байрак
Здійма в блакить чоло своє левине
Високий дуб, чи стовбур сокориний
Підноситься і рівний, і гнкий, -
Дзвенить сокира, ніби ревний біл
Зчинили серед пралісу сатири...

Багато в роботі для сокири:

Рубать сучки, вигладжувать, рівнять,
~~Обгесувати й знесь~~ виправлять!

Він долотом, як гострооский прелок,

Роздовбує упертий осередок,

І, жаром розігрівши, одгина

Храї трудом добутого човна.

І от - з вершин, із гущі лісової

Пливе каяк повільною ходю

На глиб ковбань, де тонкоусий сом

Ліниво плеще в'ялом-хвостом.

Так і поет досвідчений і зрілий

Вдивляється, як наростають сили,

Як пишуться, як мінуться життя,

Як те в імлі згаса без вороття,

А те, мов бросити тахуча, розгортає

Тонкі листки - і пишню розцвітає,

Готувачи на осінь повний плід.

Він гостро ловить зміни днів і літ

І - кидаючи плевелі-дрібниці -

Збирає пишню золоту пшеницю

Великих дум і постатей ясних.

Зокола думать: поет затих,

Поет засох, як джерело у спеку.

А він тим часом, вільно і далеко

Ширяючи на крилах голубих,

У днях труда, блаженних і тяжких,

У затишку своїх самотніх келій
Творить постави грізні та веселі,
Живе серед химерних диваків,
Дівчат, вояк, царів і бунтарів,
І все, що снами й веснами розлило,
Спрямовує у пишне творче літо.
Так дні ідуть. Так долого стальне
Заглиблюється в дерево мідне,
Так те, що смілим не дасться чарам,
Поет пече свого серця жаром,
Розрівняє, розширює, кріпить,
В постійний звук заковувчи мить, -
І от, нарешті, з темних улоговин
На вільне плесо впливає човен.

ДОЩ

Благодатний, довгожданий,
Дивним сяйвом осяяний
Золотий вечірнй й гість
Впав бадьоро, свіжо, давнішо
На закурені будинки
Зголоднілих передмість.

Відкривай гарячі груди,
Мати-земле! Дощ остудить,
Оживить і запліднить, -
І пшеницею й ячменем,
Буйним повітом зеленим
Біллі села звеселить.

ІДЕЯ

Ой, діброво, темний гай...
Шевченко

З тобою знов, сувара і ласкава
Природо-мати! В бархат золотий
Ти одяглась. Просвічує крізь нього
Дедалі більше тло неминує:
Тю вітер з півночі зриває з тебе
У марній пристрасті святкову одіж
І крижаними припада устами
До чистих, заспокоєних грудей.
Дарма! Твоє кохання відбуло,
Від сонця ти дітей родила красних
І викормила щедрим молоком, -
Тепер ти хочеш тільки супокоу,
І в скрині в тебе вже лежать готові
Убори білі, вишиті сріблом.
Ти ляжеш, їх надівши, і васнеш, -
Та це не смерть і не подоба смерті:
Ти будеш бачити чудові сни,
І ті квітки, що влітку веселили
Дитяче серце і старече серце,
На вікнах наших знову розцвітуть
Узорами примхливими морозу,
Метелики пурхатимуть сніжисті,
Мов на квітки, сідаючи дівчатам
На свіжі лица, срібними струмками

Сніжок пливтиме в голубих полях
І снів хмари зграями пташів
У небі пролітатимуть низькому.
А далі - знов гарячови рук
До тебе муж твій пишній доторкнеться,
Зо сну розбудить, - і спочилі руки
Йому простягнеш для обіймів ти.
Настане день жадоби і кохання,
І людська праця звеселить поля,
І людська пісня з криком журавлиним
Зіллється у дзвілкомому паділюнку,
І закружляє молодість гаряча,
Як голуби в гарячих небесах!

З книги "ПІД ОСІННІМИ ЗОРЯМИ"

Станилось літо на порозі
І дише полум'ям на все,
І грому дальнього погрози
Повітря стомлене несе.

Умиється зелене літо
І засміється, як дитя, -
Весни ж і весняного цвіту
Чи я побачу вороття?

Чи весняні здійсняться мрії?
Чи літо не обманить їх?
Чи по степу їх не розвіє
Мов пух на вербах золотих?

Яблука доспіли, яблука червоні!
Ми з тобою йдемо стежкою в саду.
Ти мене, козана, проведеш до поля;
Я піду - і, може, більше не прийду.

Вже й любов доспіла під промінням теплим,
І її зірвали радісні уста, -
А тепер у серці щось тремтить і грає,
Як тремтить на сонці гілка золота.

Тей, поля жовтіють і синіє небо,
Плугатар у полі ледве маячить...
Поцілуй востаннє, обніми востаннє:
Вміє розставатись той, хто вмів любити.

Вже червоніють помідори
І ходить осінь по траві...
Яке ще там у біса горе,
Коли серця у нас живі?

Високі айстри, небо синє,
Твій погляд мильний і ясний...
Це все було в якійсь країні.
Але не знав я, в якій.

Що з того, що осінім чарам
Прийде кінець? Але в ці мить
Баштан жовтіє понад яром,
Курінь безверхий ніби спить.

І гнеться дерево од плоду, -
І не страшний, мов дитя,
Нам час останнього походу
Без вороття - без вороття!

Червоне вино

Стоять граби прозоро-жовті
В промінні ясноволоті...
Хай дастя, друже, не найшов ти, -
Але надо тужить за ним!

Прозора склянка кришталева,
Вино червоне і хмільне...
Навколо шелестять дерева:
"Все збудеться і все мине.."

Минають дні, минає літо...
Але надо тужить за ним?
Прозору склянку вщерть налито
Вином червоним і хмільним!"

Я тільки надпив свою чарку, -
А серце вже п'яне давно:
Якесь Його інше сп'янило,
Якесь невідоме вино.

Пливу чи іду я - не знав...
Сніги і холодні огні...
Хто дав чарівної отрути
В своїх поцілунках мені?

І те, що дійсність здавалось -
Нікчемна тіль, даремний дим;
І те, що в снах нам увидалось,
Зробилось близьким і гудим,

Керуй на озеро спокон
Свої шукання молоді;
Все, що зосталось за тобою, -
Лиш слід весельця на воді.

Шуми і гуди, хуртовино,
Пливить, невловимі сніги,
До моря краси і спокою
Засипте навк береги!

Я з вами - я з вами - я з вами
Холодні, летячі, смутні!!..
Все зникне, як іскра згасе,
Як іскра згасе в вині.

Проса покотило. Спустило тихе поле,
Холодні дні з високою блакиттю,
Не повернуть минулого ніколи:
Воно пройшло - і все здається миттю.

А скільки мрій було зеленою весною!
Як пілились вони мов золоті потоки!
Вони спливали, і я один з тобою,
Високе небо - синє і високе.

І ці поля мені тепер чужі,
І ти чужа, і притулку немає...
Куди ж іти? Скажи мені, скажи!
І ти не знаєш, і ніхто не знає.

Як і торік, пролінули чайки
І проспівали сурми журавлині,
І сонце те ж, і ті ж горять зірки, -
Одна лиш мертва мрія не прилине.

Холодне небо. Вечір сталевий,
В недвижнім смутку золотяться зорі...
Зійти б, зійти на дальній шпиль гірський
І руки простягти в німі простори!

Сніг падає безшелесно й рівно,
Туманно танули вогні,
І дальній дзвін стояв так дивно
В незрозумілій тишині.

Ми вдвох ішли й не говорили.
Ти вся засніжена була.
Сніжинки грали і зорили
Над смутком тихого чола.

І люди млисто пропливали,
Щезали й гасли, як у сні, -
І ми ішли й мети не знали
В вечірній сніжній тишині.

Наша зустріч єдина була.
Ти пройшла - ти наввіки пройшла,
І закрили твій образ сніги,
Що летять і плывуть навкруги.

Може навіть сніжинка і ти,
Що упала до нас з висоти,
Щоб серця нам наввік закувати,
А самій непомітно розтати?

Пам'ятаєш високі доми,
Що стояли, як тіні у темі?
Пам'ятаєш, як швидко ти йшла?
Наша зустріч єдина була.

Поле чорніє. Проходять хмари,
Гаптують небо химерною грою.
Пролітків перших блакитні отари..
Земле! Як тепло нам із тобою!

Глибше далеч. Річка синіє,
Річка синіє, вітає, сміється...
Де вас подіти, зелені надії?
Вас так багато - серце порветься

З книги "СИМІ ДАЛЕЧІНЬ"

На світі є співучий Лангедок,
Цвіте Шампанню Франція весела,
Де в сонці шане кожний городок
І в виноградах утопають села.

Десь є Марсель і з моря дух п'яний;
Десь є Париж, дух генія й гамена;
Десь жив Доде, гарячий і ясний;
Десь поливали милі Тертарени.

Десь острів є, що осіав Шекспір,
Де Діккенс усміхався крізь тумани,
В борах сибірських вие дикий звір,
Серед Сагари плинуть каравани.

О світе мій! О дальній сміх дівчат,
Що рвуть солодкі грона винограду!
Благословен хай буде виноград,
Осіній витвір весняного чаду!

У горах серед каменя й снігів,
Де слід людини око бачить рідко,
Малюється на синім небі чітко
Мисливська хатка, притулок орлів.

Огорне скелі снігова намітка,
В проваллях загуркоче божий гнів, -
Ми сидимо, пильнуєм шашликів,
У шахи граєм і п'ємо неввидко.

Колись, як Байрон вродий оповів,
В такій же хаті Манфред відпочив,
Щоб знов на прв із фатумом устати.

Так ми - як день розквітне молодий, -
Підем зі смертю в шахи погуляти,
Ступаючи по стежці кам'яній.

Плежуть на ясному березі води ясні і переливні,
Наче Гомерове море старе, казкове, пурпурове.
Над Одиссей тихенько розказує нам спомини дивні
Про нерухоми полярні краї й про цейлонські діброви.

Чується подих тропічної тьмяної, п'яної ночі,
Голос гарячих звірів і пахощі квітів звіриних,
Шум океану, лунов котрою ця річка воркоче, -
Річка розлита в зелених, веселих і тихих долинах.

Може де й справді на світі живуть листофаги масливі,
Може існують ще й досі стравні, одноокі циклопи?
Може ці зорі, що ясно одблились в ясному заливі, -
Зевсові сні, що дивляться в очі Європи?

Нашу пльону постеля вквітчали троянди пакуті
Образ Кіпріди її благословляє з кутка;
Ми принеємо богині смокви медово-солодкі,
Темний, міцний виноград і молодих голуб'ят.

Сонце сховається в морі, троянди запахнуть п'яніле,
Руки пукатимуть рук, уст пожадливі уста...
Дай же нам сили, богине, в коханні вродливими бути
І в заворожену ніч мудрого сина зачатъ.

У теплі дні збирання винограду
Її він стрів. На мулах нешвидких,
Вона верталась із ясного саду,
Ясна як сад і радісна як сміх.

І він спитав: яку б найти принаду,
Щоб привернуть тебе до рук моїх?
Вона ж йому: світи щодня лампаду
Кіпріди добрій, - Підняла батіг,

Гукнула свіжо й весело на мулі,
І чудно уші праві з них пришуливі,
І знявся пил, немов рожевий дим.

І він потягся, як дитина, радо
І мовив: добре бути молодим
У теплі дні збирання винограду.

З книги "КРИЗЬ БУРЬ І СНІГ"

Як мисливець обережний,
Звіробійник довголітній,
Посивілий слідопит
Прилягає теплим ухом,
Доб почувти шум далекий,
До лаокавої землі, -

Так і ти, поете, слухай
Голоси життя людського,
Нові ритми уловляй,
І розбієні, вільні хвилі;
Хаос лінїй, дим жування
В панцер мислі одягни.

Так, як лікар мудру руку
Покладе на пульс дитині,
І в буржанні хворих жил
Вачить нам усім незримий
Поєдинок невловимий
Поміж смертю та життям, -

Так і ти, поете, слухай
Голоси і лживі й праві.
Темний гріх і світлий сміх,
І клади не як Теміда,
А з розкритими очима
На спокійні терези.

Трипоче сокір, сріблом потемнілим
Знімавчись у вогку височинь, -
І любо впасти на зелену тіль
Натрудженим і наболілим тілом.

Доми давно порівняні до скринь,
Людські слова з їх розмахом несмілим...
Дай, серце, волю нетерплячим крилам,
Затрипочи, розвійся в полинь!

А седе так: ти ж той листок єдиний
На гілці всеземної деревини,
Ти ж тільки частка, лінця одна!

Зумій же чуть, як переходять соки
Крізь дерево плодоче та високе,
Спізнай, яка у ц і л і м глибина!

Запахла осінь в'ялим тютюном
Та яблуками, та тонким туманом,
І свіжі айстри над піском рум'яним
Зорять за одчиненим вікном.

У травах коник, як зелений гном,
На скрипку граз. І пощо ж весна нам,
Кели ми тихі та дозрілі станем,
І вкриє мудрість голову сріблом?

Бери саги і рідний дім покинь,
І пий холодну, мовчазну глибіню
На вліссях, де медово сплять дині!

Учися чистоти і простоти
І, стопчучи килим золотий,
Забудь про всеї темної гордині.

На мосту, над темною водою
Ти ішла. Летів і танув сніг.
Квіли верби зіяли весною.
Вітер грав у свій пустинний ріг.

Очі сяли, як свічки гарячі,
Груди несли нелюдську жагу,
А сліди були такі дитячі
На брудному, сірому снігу.

Вибивалась бідна волосинка,
Віла хустка плакала в імлі, -
І здавалось: розтає сніжинка,
Умира сніжинка на землі.

КИТАЇВ

Він хмари рукавом розмаєв,
Піднявшись хвилями вершин,
Окучерявлений Китаїв,
Благоуханний сільний крин.

Крізь плісняву холодних келій,
Крізь ладан, віск і клубуки,
Як очі грашніці весні,
Сміються роки і віки.

Хай звук заплаканої міді
Скликає згорблених ченців,
Хай спис Євстахія Плакиди
Перед хрестом закам'янів,

Хай прикладаються прочани
До переляканих ікон,
Хай прорікає Первозваний
Царів, панів, корону й трон,

Та з палицею пилі грима
У нові села й городи
Прямує тінь неутомима
Григорія Сквороди.

З книги "ТРИНАДЦЯТА ВЕСНА"

Пісні не народ складає, а морські люди.
В суботу грає море; на море випливають
морські люди, що половина чоловіка а
половина риби, випливають і співають
усяких пісень, а чумаки стоять на бе-
резі та й учаться.

/з етнографічних записків/

В суботу грає море, і дельфіни
Гуляють, ніби діти, серед піни,
І білі птиці клекотять у млі,
І моляться далекі кораблі.

Воли стоять на березі морському
І не режуть і не хочуть додому,
Зчаровані прибором. Чумаки
Летять у даль серцями, як чайки.

І з моря дивні випливають люди:
Хвіст риб'ячий і чоловічі груди
Та голова. Їх співи голосні,
Як сурми в пурпуровій вишині.

В суботний час серед вітрів і піни
Так уродилась пісня України,
І в дальнє море - у суботний час -
Вона зове і пориває нас.

В АМЕРИЦІ ДІ ВІСІТЬСЯ ДОРОГИ!

Світлий колосок над спрагано землею
Широ гаптоване широко розп'яв
І з рук Ного ідуть, як з рога Амальтеї,
Плоди, налиті вщерть, і довга пасма трава.

О груди, радість осинною налиті,
Прозоросте думок і сило синіх жил!
Як сонце, перейти хотів би я по світлі,
Щоб з усміхом зайняв за мідний небосхил.

Мені не владитись ділами голосними,
І може в битвах я покину меч і щит,
Та ледь вприти, що знов земля цвістиме
І новий плід зачне, і вродить новий плід!

Ласті ки літають, бо літаються,
І Гангуса любить, бо пора...
Хвилино веленою здіймається
Навесні Батієва гора.

Гнуться вкени ніжними колінами,
Корну жмару сріблять голуби...
Ще - от день - і все ми, все покинемо
Для блажитпокрилої плавби.

Хай собі кружляє, обертається
Коч круг ланючки земля стара!..
Ластівки літають, бо літаються,
І Гангуса плаче, бо пора...

Студений вітер б'є в холодні вікна,
І олов'яний важко динь став.
Так, знов дума замерзла, знов одвигне
Од радісного кохання трав.

І на снігах паперу давня повість
Своє мережку вирізьбить якому
Про молодости легку випадковість
І старости сувору сивизу.

О мужній вітре, вчителю єдиний!
Достиглий овоч струнуєчи з віт,
Ти вчиш любити все, що перемінне
І що незмінне, як незмінний світ.

По теплому дощі вгрузавть босі ноги
В м'яку кшву теплани пшаної дороги,
І ловить гострий дух недавньої грози
Людина, звірина - і парості лози,
Ген там розкидані на воєнім узбережжі...
Тополі навкруги здіймаються, як вежі,
І гайвороння з них обтріпує росу...
Чи ж не стомився я? Чи вірно донесу
Де щастя вник днів - востаннє, може, єних, -
Цю плеску радості в занадто тонких струнах?

ВЗАБРІД

Я в батьком -- ще малий -- у вітряному лісі,
Ішов стежиною /казали ми:ззабрід/.
Прозора височина здавалася як лід,
Та, мов живі, листки в височині вилися.

Як ніжно, друштво ми за руки узялися,
Як обрїй, до уше від приморозку збрїд,
Далекий провїшав з радісний похід!
В які мережива тонкі гілки шлелися!

Я ще не знав тоді, що над його чолом,
Неначе муляк, смерть пробіснує крилом
І кігтя випуска, розусти на муку...

Чому ж, чому не став я на безумний бїй?
Чом не міцніло я в своїй руці малий
Держав його стару, гарячу й мудру руку?

ЛЮДСЬКІСТЬ

П.Тячнин

Червонобоским ябуком округлим
Скотився день доспаний з тяжкий,
І ніч повільним помахом руки
Широка тина чорним нима вуглем.

Солодкою стрілою пізній цвіт,
Скрадаючися, приморозок раниць.
Дзвенить земля, як ковання копит.
Зима прийде - і серця не обманить.

Все буде так, як писано в книжках:
Зірчастий сніг, легкий на вітах іної
І голоси самотні у полях.

Та й по снігах, метелицях поплине,
Як у дзвінких, незміряних морях,
Невірний човен вірної лядини.

ПОЦІЛУНОК

У темній гущині її я наздогнав.
Вона, вже лежачи серед пахучих трав,
Руками пружними од мене одбивалась.
Нарешті стихнула - і дивне диво сталося:
Уста, що і мене і весь мій рід кляли,
Мов квітка багряна, до мене простягли
Свій калих, сповнений солодкої знесоги.
Натомлені з біги струнки та душі ноги
Билили мармуром під місяцем нічим, -
І тихим голосом, охриплим і чудним,
Вона промовила "Жореточий переможце!
Зпасти в цім бою для мене найдорожче".

З книги "ГОМІН І ВІДГОМІН"

Віжать отарі, коні ржуть, реве
Тяжкий бугай на буйнім пасовищі, -
І чорні птиці промайнули віді,
І чорна тіль поймає все живе.

Як весело співуча буря реве
І розкидає злякане огнище,
Як дощ січе, як п'яний вітер свище,
Яким потоком далечінь пливе!

Радій же земле! Пий напої гризні,
Приймай цілунок як удар меча,
Впади в обійми радості залізні!

Все виглядає зва твого плеча
Нове життя, і голос солов'їний
Крізь грім і гуркіт котиться і линє.

З книги "ЗНАК ТЕРЕЗІВ"

У приємерку осінньої алої
Згрибають діти каштановий лист,
І пасеньки наспівують свої,
Синиці передражняючи свист.

Бездумні роси на траві поблідлії
Живуть життям ритмічним і легким, -
А сонце, розмахнувшись навідрі,
Короткий шлях перетинає їм.

Осітнє сонце! Смуток возводи,
Що все скорив, щоб опочити сам! -
Та серце вірить, повне прохолоди,
Дитячим неосіннім голосам.

БЕТХОВЕН

Д. Балацькому

Коли глухого геня музики
Уже людські не досягали крики,
Коли він чув лиш бунт німих стихій
І в них, у пінній пристрасті своїй,
Складав гармонії, щоб сам не чути, -
Настигла смерть. Відомий і забутий,
Прославлений, осміяний, владар
І раб - він умирав. Сувої жмар
Заслали небо. Потемніла далеч.
Ішла гроза. Думки як чорна галач,
Назустріч ночі креслили круги.
Враз - повен невтоленної хаги -
Він стрепенувся, орел, ще не добитий.
Він чув, він чув! - Ах, землю ровтрощити,
Створити землю, дати радість їм,
Синам землі! Він чув, як темний грім
Перекотився під німим склепінням.
Охоплений нових надій тремтінням, -
А смерть уже на чоло клала знак, -
Він небу гордий показав кулак.
Бетховене! Той жєст руки худої
Страшніший від симфонії страшної!

ФРАНКО

Син Ддя-коваля, Іван рудоволосий,
Рибалка і мудрець, поет і каменярь,
Не надився на блиск і на поверхній чар,
На Чайльд-Гарольдів плац, на Лорелеї коси.

Заглиблений у книг нових і давніх стоси,
Він слухав голоси з низин і спонад хмар,
І хоч хитався він, та мав високий дар
Гніт ненавидіти і люд любить босий.

Дорога у житті самотньому тяжка;
Навколо - ворогів закрадливість лукава,
Панки, що "люблять Русь" для ласого шматка...

Та ранив тяжко він беркута і удава,
І проміж нас живе ясна і чиста слава
Малого Мирона, великого Франка.

ФІЛОСОФ

В маслиновім гаю, поважною ходою,
Хвилясті одяги нап'явши аби-як,
Снують філософи. Лише один зачляк
На місці, думкою охоплений новою.

Стоїть, мов статуя. Комашка бородов.
Повзе гостиницю, і передразник-шпак
Дарма кричить йому: "Ото смішний дивак!"
В гіллі вмiстившия якраз над головою.

Там сперечайтєся, і плетевом дрібним
Лукаві запити оплутуть бiдачу,
Що всесвіт розгадать хотiв з одного маху..

Та що то! Виграшки! Та ж iстина - як брiм,
Що дуку сповнає огнем святого паху,
I знати iстину йому дано - не їм!

З книги "ЛiТО"

Дружині.

Тихий часє надвечiрній,
Як ти земля непомiтно,
Як ти серце облягаш!
Як ти млов повиваш
Те, що грало пишнотливо
В кольоровостi незмирній!

Зголубили зiмнi шиби,
Пролетiли цити солдi.
Заспокоїлися крокi
Тiнi сунуться широкi
Наче в синiому затонi
Фантастичнi плинуть риби.

Розкажу дружинi вiрнiй,
Приклонивши до рамена,
Казку мовою простою...
Як зрiднiвся я з тобою,
Як ти горнешся до мене;
Тихий часє надвечiрній!

ШОПЕН

Шопена вальс... Ну, хто не грав його
І хто не слухав? На чийх устах
Не виникала усмішка примхлива,
В чийх очах не заблищала іскра
Напівкоханя чи напів...
Від звуків тих кокетливих, зловильних,
Сумних, як вечір золотого дня,
Жагучих, як нескінчений цілунок?

Шопена вальс, пробриньканий невміло
На плянтіно, що мовляв поет,
У неладі "достигло идеала", -
О! Даль яку він срібну відслонив
Мені в цей час вечірньої утоми,
Коли тупає злагідніле серце
Ласкавих ліній і негострих фарб,
А десь ховає і жагу, і пристрасть,
І мріє, й силу, як земля ховає
Непереборні парості трави...
В снігу, у сиву, сніжну невідомість
Мерехтані, оздобні линуць сани,
І в них - як сонце - блиснув іспід вій
Лукавий чи журливий - хто вгадає?
Гарячий чи холодний - хто збагне?
Останній може, може перший усміх.

Це щастя! Щастя! Руки простягаю -
Б'є сніг і снід холодних вогнатів -
Метну ось гамвороння край дороги -
І простяглась пустиня навкруги.

Сідлать коня! Гей, у погоню швидше!
Це щастя! Щастя! - Я приліг до гриви,
Я втис у теплі боки острого -
І знову бачу це лице, що ледве
Із хутра виглядає... До мене?
Невже то слюзи на її очах?
То слюзи радості - хто ти скаже?
То слюзи смутку - хто ти розгада?

А вечір палить вкна незнайомі,
А синя хмара жаром поїнялась,
А синій ліс просвічує огнем,
А вітер віти клонить і співає
Мені в ушах... Це щастя! Це любов!
Це безнадія! -

Пане Фредеріку,
Я знаю, що ні вітру, ні сапог;
Ані коня немає в бацім вальсі,
Що все це - тільки вигадка моя, -
Проте... Нехай вам Польща чи Морі Занд -
Коханки дві, однаково жорстокі!
Навіяли той нічний вихор звуків, -
Ну, й що ж по тому? А сьогодні я
Люблю свій сон - і вас люблю за нього,
Примхливий, худорлячий музиканте...

СИНУ МІЙ

Сини мій... Колась тобі повім я,
Як жона моя, для тебе - мати, -
Що тебе не відавши на ім'я
І не знавши, син, а чи дочка ти,

Мовила вечірньою порою:
- Чуєш? Б'ється! Ось під серцем саме... -
І торкнувсь я тихою рукою
І ввійнуло радість між нами.

І коли вертався з роботи
Крізь осліну, крізь холодну мшичку, -
Я й тепер ще не знав, хто ти,
Мій маленький, милий чоловічку,

Але вірю: ручки ці - для праці,
Ніжки ці - ходити тільки прямо,
А голівка - до кінця змагаться
Попляч із трудячими братами.

З ЧЕРНІГІВСЬКИХ СОНЕТІВ

Час не одну родину строго вибрав
Над скромним цим будиночком.

Трава
Росла і в'яла. Та й тепер зива
Твоя тут пам'ять, Деоніде Глібов.

Нашадки сіверян, полян, дулібів,
Малята вчать ті сонячні слова,
Що, ніби чародійник з рукава,
Ти сипав їм - і в доброті не схибив.

"Стоїть гора високая" й тепер,
"А молодість" - такої не зазнав ти,
Бо в сірі дні, бо в чорні дні умер.

Сини і дочки! Щebetанням славте
Дідуся, що за тих сумних часів
"Дзвінком" серця дитячі веселив.

В тугому комірці, з тяжким портфелем,
Охайний, чепурний і мовчазний,
Він перебув тут рік свій нелегкий
Над статистичним ділом невеселим.

Та недарма ми буйним цвітом стелем
Узгір'я, де піднісся дуб ставний,
Що пам'ятник отіньє німій:
Він рідний нашим городам і селам.

Глибоким зором і пером тонким
Він слугував народові своєму,
Болячи душею разом з ним.

Життя і кров, а не сюжет і тему
Він залишив на білих сторінках -
І слів його не обернуть на прах.

Восени прилітають невідомі птаці,
З дивним криком падають на ріку,
І стрілець сам не знає: може то тільки снитися,
Що весною він бачив саме таку.

Восени кожен день - якась відміна:
То зв'яла стеблина, то зелений похорк...
Восени розумнішою стає людина
І ще м'якшим - трави прим'ятої шовк.

Восени залігає риба в ковбанах,
Щоб немудрі якісь бачити сні...
Осінь, звісно, пора розмов останніх, -
Але й сходить пшениця теп восени!

З м і с т .

		стор.	
1.	Чумаки /октави/ строфи 7, 8, 9	3
2.	" " " 18, 22, 23	4
3.	" " " 24	5
4.	Любов, розділ I. " 12, 29	5
5.	" " II. " 9, 10	5
6.	" " III. " 1, 2, 3, 4	6
7.	Цвітуть бузки	7
8.	Човен	7
9.	Дош	10
10.	Ідилія /1.розділ із "Три ідилії"/	11
11.	З книги "Під ослячими зорями": Спинилось літо	12
12.	Яблука допіли	13
13.	Вже червоніють помідори	13
14.	Червоне вино	14
15.	Я тільки надпив	14
16.	Проса покосено	15
17.	І ці поля	15
18.	Сніг падав	16
19.	Наша зустріч	16
20.	Поле чорніє	16
21.	З книги "Синя далечінь": На егітіє	17
22.	У горах	17
23.	Плещуть на ясному березі	18

24.	Наму шлюбну постель	стор.	19
25.	У теплі дні	"	19
26.	З книги "Крізь бурю й сніг": Як мисливець	"	20
27.	Тріпоче сокір	"	20
28.	Запахла осінь	"	21
29.	На мосту	"	22
30.	Китаїв	"	22
31.	З книги "Тринадцята весна": В суботу грає море	"	23
32.	З книги "Де сходяться дороги": Осінній холодок	"	24
33.	Ластівки літають	"	24
34.	Студений вітер	"	25
35.	Про теплому дощі	"	25
36.	Ввабрід	"	26
37.	* Людськість	"	26
38.	Поццлунок	"	27
39.	З книги "Гомін і відгомін": Біжать отари	"	28
40.	З книги "Знак терезів": У присмерку	"	28
41.	Бетхо: еп	"	29
42.	Франко	"	30
43.	* Філософ	"	30
44.	З книги "Літо": Дружині	"	31
45.	Шопен	"	32
46.	Сину мій	"	34
47.	З чернигівських сонетів, I	"	34
48.	" " у	"	35
49.	Восени прилітають	"	36

